

ਜੀਐਸ ਸਿੰਘਵੀ ਅਤੇ ਐਨਸੀ ਖਿਚੀ ਜੇ.ਜੇ.

ਗੁਰਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ- ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦਾਰ

97 ਦਾ CWP ਨੰ. 2521

20 ਮਈ, 1997

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - Art. 226/227— ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1956— ਐੱਸ. 2(f) ਅਤੇ 3—SS ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ—ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ BABEd। - ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਬੀ.ਐੱਡ ਦੀ ਡਿਗਰੀ - ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ - ਬੀ.ਐੱਡ. ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਡਿਗਰੀ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(f) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ, ਜਾਂ ਸੂਬਾਈ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ 1956 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਜਾਂ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣਾ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ 1956 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(f) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਜਾਅਲੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਡਿਗਰੀਆਂ/ਡਿਪਲੋਮੇ/ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਪਾਰਾ 9 ਅਤੇ 19)

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਡਾ.ਐਮ.ਐਸ.ਰਾਹੀ।

ਚਾਰੂ ਤੁਲੀ, ਡੀਏਜੀ, ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਜੀ.ਐਸ.ਸਿੰਘਵੀ, ਜੇ.

(1) ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਐਸ. ਮਾਸਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ

ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ।

(2) ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'SS' ਮਾਸਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਲਈ ਗਈ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਬੀਏ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਈ ਗਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ (ਟੀਚਿੰਗ), ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1995 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਐਸਐਸ ਮਾਸਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ:-

- (i) ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;
- (ii) ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ 1994 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(4) ਡਾ.ਐਮ.ਐਸ ਰਾਹੀਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ 29 ਸਤੰਬਰ, 1992 ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਕੌਰਸ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੀ.ਐੱਡ. ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਨਾਮਲਾਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਡਾ: ਰਾਹੀਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਬੀ.ਐੱਡ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਇੱਕ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਸਾਲ 1994 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1 ਸਤੰਬਰ, 1994 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਡਾ. ਰਾਹੀਂ ਨੇ ਫਿਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ. ਮਾਸਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਲੈਕ-ਲਿਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਸਐਸ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤੁਲੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਧਾਰ ਵਿਭਾਗ (ਪ੍ਰਸ਼ਨਲ ਪਾਲਿਸੀਜ਼-I ਸ਼ਾਖਾ), ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੂਲਰ ਨੰਬਰ 17/17/95-4PP 1/212, ਮਿਤੀ 2 ਜਨਵਰੀ, 1996 ਦੀ ਇੱਕ ਫੋਟੋਸਟੈਟ ਕਾਪੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ 31 ਮਾਰਚ, 1995 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰ: 6959 ਆਫ਼ 1994 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 'ਬਲਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਸੈਟਰਲ ਕੋ-ਅਪ. ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ,' ਅਤੇ ਦਲੀਲ

ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ।

(5) ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲੈਕਚਰਾਰ ਅਤੇ ਟੀਚਰ ਸਮੇਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ BA, B.Ed ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਸਐਸ ਮਾਸਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੀ.ਏ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੀ.ਐੱਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਡਿਗਰੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਡਾ. ਰਾਹੀਂ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਬੀ.ਐੱਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 29 ਸਤੰਬਰ, 1994 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਿਗਰੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਸਐਸ ਮਾਸਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤੁਲੀ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਸੰਸਥਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(6) 1956 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(f) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਜੋ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

“ਸੈਕਸ਼ਨ 2(f):—'ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ, ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੀਅਲ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਬੰਧਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ, ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

XX XX XX XX

ਸੈਕਸ਼ਨ 3 :- ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ:

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (f) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੁੰਦੀ।

(7) ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ 1956 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(f) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। 1956 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ, ਜਾਂ ਸੂਬਾਈ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣਾ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ 1956 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(f) ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(8) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਿਓਨ ਐਥੇ ਬਾਸ ' isirofxAnnexu I resn P4P an I d1€P ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਐਸਐਸ ਮਾਸਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਸ.ਐਸ. ਮਾਸਟਰ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

• (9) ਐਸ.ਐਸ. ਮਾਸਟਰਜ਼ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਲੈਕ-ਲਿਸਟਿਡ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 26 ਜੂਨ, 1991 ਨੂੰ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਸਮੇਤ ਲਗਭਗ 27 ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਅਲੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ, ਡਿਪਲੋਮੇ ਆਦਿ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀ 30 ਜੂਨ, 1994 ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਆਦਿ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਜਾਅਲੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ-ਲਿਸਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ SS ਮਾਸਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

(10) ਪੜ੍ਹਾਅ ਹੁਣ ਕੁਝ ਨਿਆਂਇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

(11) 1994 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 6959 ਵਿੱਚ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਸੈਟਰਲ ਕੋ-ਅਪ. ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟਡ ਨੇ 31 ਮਾਰਚ, 1995 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਅਲੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਲਾਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖਤੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਅਲੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ: -

“ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਯੂਜ਼ੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਅਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਡਿਗਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ/ਹੋਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਡਿਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਣ ਜੋ ਨੂੰ ਯੂਜ਼ੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਅਲੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।”

(12) ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2 ਜਨਵਰੀ, 1996 ਨੂੰ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਭਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਅਲੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾ ਦੇਣ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ.

(13) 1993 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 11884 ਵਿੱਚ *ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ* ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਜੀ. ਐੱਸ. ਸਿੰਘਵੀ, ਜੇ.) ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 24 ਨਵੰਬਰ, 1992 ਅਤੇ 30 ਮਾਰਚ, 1993 ਨੂੰ 1992 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 2688 ਤਾਰਾ *ਚੰਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਆਦਿ* ਅਤੇ 1993 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 2898 ਦੇ *ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ* ਦਾਸ ਹੱਲਦਾਰ ਬਨਾਮ *ਐਚਐਸਈਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ* 1956 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:-

“ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੰਗਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਐਫ) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਡੀਮਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੇ ਅਧੀਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਦੋ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਂਦ ਦੇ, ਵਾਰਾਣਸੇਜ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਕ-ਸ਼ੀਟਾਂ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ Annexure P1 ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਅਲੀ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਰੈਕੋਰਡ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕ-ਸ਼ੀਟਾਂ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੇਜ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ/ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ। *ਅਨੁਸੂਚੀ R. 1 ਮਿਤੀ, 26 ਜੂਨ, 1991 ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ* ਵਾਰਾਣਸੇਜ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਸਮੇਤ ਲਗਭਗ 27 UI ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ

ਅਸਲ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਾਰਾਣਸੇਯ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਜਾਂ ਪੂਰਵ ਮਾਧਿਅਮਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਥਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਅੰਕ - ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ੀਟਾਂ/ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਬੈਚਾਂ ਨੇ ਵਾਰਾਣਸੇਯ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ 24 ਨਵੰਬਰ, 1992 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ (ਅੰਕੜਾ P2) 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਾਰਾਣਸੇਯਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੂਰੇ ਤੱਥ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਬੈਚਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।
ਵੱਖਰਾ।"

(14) ਸਤਿ ਵਿਚ ਸਤਨੈਨ ਕੌਰਤਕ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ (1 ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਦਿਆਪੀਠ, ਪ੍ਰਯਾਗ (ਯੂ. ਪੀ.) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਨ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

“ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਭਰਤੀ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾ ਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਦਿਆਪੀਠ, ਪ੍ਰਯਾਗ ਦੇ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚੀ ਆਰਐਲ ਅੰਗੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਯੂਜੀਸੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸਟਾਇਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 8 'ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਦਿਆਪੀਠ, ਪ੍ਰਯਾਗ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ (ਯੂ.ਪੀ.) ਦਾ ਨਾਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਯੂਜੀਸੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਦਿਆਪੀਠ, ਪ੍ਰਯਾਗ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਯੂਜੀਸੀ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਦਿਆਪੀਠ, ਪ੍ਰਯਾਗ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਿਸੇ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ। , 1956, ਪਰ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਰਿੱਟ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ

1. 1995(3) AIJ 142

ਭਰਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚੀ PI ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਐਡਹਾਕ ਕਲਾਸ III ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜੋ ਐਡਹਾਕ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ। ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੀ।"

(15) ਉਸੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ:-

“ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। . ਰਿੱਟ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

(16) 1996 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 16051 ਵਿੱਚ 'ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ 11 ਅਕਤੂਬਰ, 1996 ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 2834 ਆਫ 1997 ਨੂੰ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ 15 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਮਈ, 1997, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(17) ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਯੋਗਤਾਵਾਂ/ਡਿਗਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਜਾਅਲੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(18) ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(19) ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ

ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫੌਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਯੋਗ/ਅਸਿੱਖਿਅਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰੇ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਕਾਦਮਿਕ/ਟ੍ਰਾਈਇੰਗ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਜਾਅਲੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਡਿਗਰੀਆਂ/ਡਿਪਲੋਮੇ/ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(20) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(21) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਜ਼ (ਸਕੂਲਜ਼), ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(22) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਸਕੱਤਰ, ਸਿੱਖਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ (ਸਕੂਲ), ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਭੇਜਣ।

(23) ਕੇਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਐਸ. ਸੀ. ਕੇ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ